

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МІЖНАРОДНИЙ АРБІТРАЖ”
(для бакалаврів)

МАУП

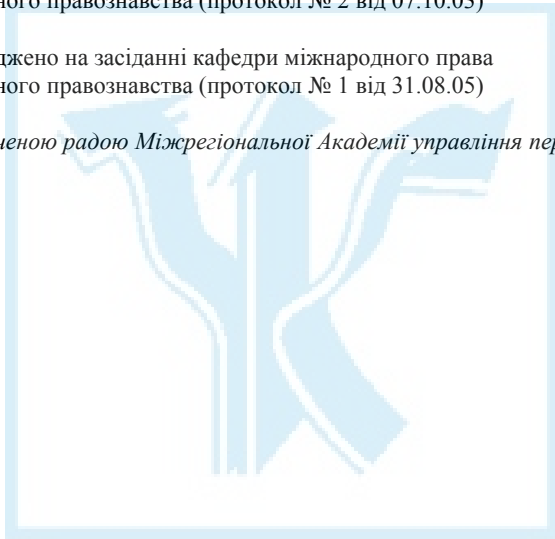
Київ 2005

Підготовлено викладачем *О. М. Кісілевич*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
і порівняльного правознавства (протокол № 2 від 07.10.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри міжнародного права
і порівняльного правознавства (протокол № 1 від 31.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Кісілевич О. М. Навчальна програма дисципліни “Міжнародний арбітраж”
(для бакалаврів). — К.: МАУП, 2005. — 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Міжнародний арбітраж”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю студентів, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вирішення спорів третейськими судами має глибокі історичні корені. І нині з посиленням економічної інтеграції між країнами міжнародні комерційні арбітражі відіграють особливу роль у врегулюванні спорів, що виникають у міжнародній торгівлі. Сьогодні вже не має сумніву в тому, що міжнародний комерційний арбітраж є основним способом вирішення цих спорів.

Розгляд спорів у міжнародних комерційних арбітражах набуває все більшого значення й популярності серед суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Це пояснюється участю в розгляді висококваліфікованих арбітрів. Міжнародний комерційний арбітраж менш формалізований порівняно з державним судочинством, спори вирішуються швидко, а витрати нижчі, ніж у державних судах. У цьому зв'язку актуальним є вивчення діяльності міжнародних комерційних арбітражів.

Метою дисципліни “Міжнародний арбітраж” є ознайомлення студентів з діяльністю міжнародних комерційних арбітражів різних країн світу, їх функціями та повноваженнями. Студенти повинні опанувати основні міжнародно-правові акти, що регламентують міжнародний комерційний арбітраж і регулюють визнання й виконання рішень іноземних арбітражів.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН **вивчення дисципліни** **“МІЖНАРОДНИЙ АРБИТРАЖ”**

№ пор.	Назва теми
1	Поняття міжнародного арбітражу як одного з основних засобів вирішення зовнішньоекономічних спорів
2	Класифікація та загальна характеристика видів міжнародних комерційних арбітражів
3	Внутрішньодержавна регламентація міжнародного комерційного арбітражу
4	Міжнародно-правова регламентація міжнародного комерційного арбітражу
5	Арбітражна угода
6	Процедура розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі
7	Порядок винесення та оскарження арбітражного рішення. Виконання арбітражних рішень

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“МІЖНАРОДНИЙ АРБІТРАЖ”

Тема 1. Поняття міжнародного арбітражу як одного з основних засобів вирішення зовнішньоекономічних спорів

Предмет і мета курсу. Характер і тенденції розвитку світової економіки. Роль і місце України як незалежної держави у світовій економіці. Господарські спори як невід’ємний супутник торгових і комерційних відносин. Способи вирішення спорів у зовнішньоекономічній сфері. Законодавство України щодо розгляду спорів у сфері міжнародної торгівлі.

Загальна характеристика третейського порядку розгляду спорів. Поняття третейського суду. Держава й третейські суди. Подібність і розбіжності між державним і третейським судом. Поняття “міжнародний арбітраж” і “міжнародний комерційний арбітраж”. Історія його виникнення та розвитку. Основні підстави популярності міжнародного комерційного арбітражу. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів.

Загальна характеристика джерел правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу. Історія міжнародно-правової уніфікації норм, що регулюють міжнародний комерційний арбітраж.

Література [1–26]

Тема 2. Класифікація та загальна характеристика видів міжнародних комерційних арбітражів

Види третейських судів, що розглядають спори із зовнішньоекономічних контрактів. Поняття постійно діючих арбітражних органів та їх загальна характеристика. Порівняльно-правовий аналіз регламентів деяких постійних арбітражних органів (Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма, міжнародного арбітражного суду при Федеральній палаті економіки Австрії тощо).

Поняття арбітражу ad hoc. Загальна характеристика арбітражу ad hoc і його відмінність від постійно діючого комерційного арбітражу. Порівняльно-правовий аналіз регламентів, який застосовують арбітражі ad hoc у практиці розгляду спорів.

Загальна характеристика стадій арбітражного процесу — від порушення арбітражного розгляду до винесення арбітражного рішення. Порівняльно-правовий аналіз деяких погоджувальних Регламентів.

Література [2; 5; 18–26]

Тема 3. Внутрішньодержавна регламентація міжнародного комерційного арбітражу

Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж 1985 р. Основні положення Типового закону й значення в уніфікації норм національного законодавства з питань міжнародного арбітражу.

Характеристика основних положень Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж”. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражні угоди, призначення арбітрів, арбітражне провадження й винесення арбітражного рішення та закінчення арбітражного розгляду справи відповідно до чинного законодавства України.

Основні положення Закону Російської Федерації “Про міжнародний комерційний арбітраж” 1993 р. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів, арбітражні угоди, призначення арбітрів та арбітражне провадження згідно з чинним законодавством РФ.

Загальна характеристика Закону Білорусі “Про міжнародний арбітражний (третейський) суд” 1999 р. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражні угоди, арбітри, арбітражне провадження. Інші нормативні акти з регулювання міжнародного комерційного арбітражу.

Загальна характеристика положень Цивільного процесуального кодексу Польщі 1964 р., що стосуються третейського розгляду справ. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражні угоди. Призначення арбітрів. Арбітражне провадження.

Література [2; 3; 18–26]

Тема 4. Міжнародно-правова регламентація міжнародного комерційного арбітражу

Женевський протокол про арбітражні застереження 1923 р. і Женевська конвенція про приведення до виконання іноземних арбітражних рішень 1927 р.

Московська конвенція про вирішення арбітражним шляхом цивільно-правових спорів, що витікають з відносин економічної й науково-технічної співпраці 1972 р. і Київська конвенція про порядок вирішення

спорів, пов'язаних із здійсненням господарчої діяльності 1992 р. Сфера застосування цих конвенцій. Основні поняття, закріплені в текстах конвенцій. Підсудність і відвід арбітражного суду у зв'язку з непідсудністю. Визнання й виконання іноземних арбітражних рішень.

Загальна характеристика Європейської Конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р. Сфера застосування Конвенції. Засади міжнародного комерційного арбітражу, закріплені в Конвенції. Основні поняття, що застосовуються в тексті Конвенції. Підсудність державним судам і відвід арбітражного суду у зв'язку з непідсудністю. Процедура здійснення арбітражного процесу. Оголошення арбітражного рішення недійсним. Заклучні положення й застереження держав — учасниць Конвенції.

Поняття інвестиційного спору. Порядок вирішення міжнародних інвестиційних спорів, що виникають між державами та іноземними юридичними й фізичними особами. Конвенція 1965 р. про врегулювання інвестиційних спорів між державами й фізичними та юридичними особами інших держав. Загальна характеристика Конвенції, сфера її застосування, держави — учасниці Конвенції. Міжнародний Центр з врегулювання інвестиційних спорів. Порядок вирішення інвестиційних спорів, передбачений Конвенцією.

Література [5; 6; 8; 9; 11–14; 18–26]

Тема 5. Арбітражна угода

Поняття й природа арбітражної угоди як правової основи для передачі суперечки на дозвіл третейського суду. Визначення терміна “арбітражна угода” за законодавством різних країн світу. Арбітражне застереження й третейський запис.

Вимоги до форми арбітражної угоди в різних країнах світу. Істотні й факультативні умови арбітражної угоди. Можливість визначення в арбітражній угоді права, яке застосовуватиметься під час розгляду справи. Підстави для визнання арбітражної угоди недійсною.

Концепція автономності арбітражної угоди. Доктрина “компетенція компетенції”.

Література [1; 2; 4–6; 9; 12–26]

Тема 6. Процедура розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі

Порівняльна характеристика арбітражного (третейського) порядку розгляду міжнародних комерційних спорів і розгляди таких спорів державними судами. Порядок пред'явлення позову у міжнародному комерційному арбітражі. Вимоги до форми позовної заяви. Документи, що додаються до позовної заяви. Визначення підсудності справи.

Процедура визначення кількості й призначення арбітрів. Відвід арбітрів. Припинення мандата арбітра. Порядок призначення нового арбітра.

Початок арбітражного провадження. Визначення правил процедури. Визначення місця проведення й мови арбітражного розгляду. Обрання норм права, що застосовуються під час розгляду справи.

Слухання та розгляд документів. Призначення експертів. Терміни розгляду справи в міжнародному комерційному арбітражі.

Порядок нарахування арбітражних витрат і зборів згідно з регламентами міжнародних комерційних арбітражів різних країн світу.

Література [2; 8; 9; 12–26]

Тема 7. Порядок винесення та оскарження арбітражного рішення. Виконання арбітражних рішень

Підстави для припинення розгляду справи в міжнародному комерційному арбітражі. Можливість укладання сторонами спору мирової угоди. Винесення арбітражного рішення. Форма й зміст арбітражного рішення. Додаткові рішення. Типові терміни вручення сторонам письмового рішення.

Юридична сила рішень міжнародного комерційного арбітражу. Можливість перегляду винесеного арбітражного рішення. Можливість оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу й підстави цього оскарження. Клопотання про скасування рішення. Терміни подання клопотання.

Суб'єкти визнання та виконання арбітражних рішень. Підстави для відмови у визнанні рішень і відмови у виконанні рішень іноземного міжнародного комерційного арбітражу.

Основні положення Женевської Конвенції 1927 р. про виконання іноземних арбітражних рішень. Нью-Йоркська Конвенція 1958 р. про визнання й приведення у виконання іноземних арбітражних рішень. Загальна характеристика Конвенції 1958 р. Поняття й визначення, що застосовуються в Конвенції. Сфера застосування Конвенції, держави — учасниці Конвенції. Процедура визнання й виконання іноземних арбітражних рішень, встановлена Конвенцією 1958 р. Підстави, передбачені

Конвенцією для відмови у визнанні й виконанні іноземних арбітражних рішень.

Процедура визнання й виконання іноземних арбітражних рішень в Україні. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж”, Указ Президії Верховної Ради СРСР 1988 р., ЦПК України.

Література [2; 7–11; 14–26]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Способи вирішення зовнішньоекономічних спорів.
2. Поняття й види третейських судів.
3. Історія розвитку міжнародного комерційного арбітражу.
4. Міжнародно-правова регламентація постійно діючих міжнародних арбітражів.
5. Міжнародно-правова регламентація арбітражів ad hoc.
6. Правове регулювання міжнародного комерційного арбітражу в Україні.
7. Порівняльна характеристика законодавства країн СНД щодо регулювання міжнародного комерційного арбітражу.
8. Порівняльна характеристика регламентів міжнародних арбітражів іноземних країн.
9. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р.
10. Загальна характеристика положень Типового закону ЮНСІТРАЛ “Про міжнародний торговий арбітраж” 1985 р.
11. Загальна характеристика положень Київської конвенції про порядок вирішення спорів, пов’язаних із здійсненням господарчої діяльності 1992 р.
12. Рекомендації Комісії ООН з права міжнародної торгівлі на допомогу арбітражним установам.
13. Загальна характеристика положень Міжамериканської Конвенції про міжнародний комерційний арбітраж 1975 р.
14. Вирішення інвестиційних спорів за допомогою міжнародного арбітражу. Міжнародний Центр з урегулювання інвестиційних спорів.
15. Арбітражна угода та арбітражне застереження.
16. Арбітражне провадження.
17. Загальна характеристика положень Женевської Конвенції про виконання арбітражних рішень 1927 р.
18. Загальна характеристика положень Нью-Йоркської Конвенції про визнання й приведення у виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р.

19. Визнання й виконання іноземних арбітражних рішень в Україні.
20. Законодавство країн СНД про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Основні способи вирішення спорів, які виникли в зовнішньоекономічній сфері.
2. Національне законодавство різних країн світу про вирішення зовнішньоекономічних спорів.
3. Загальна характеристика міжнародних конвенцій щодо врегулювання спорів з цивільно-правових відносин.
4. Законодавство України про порядок розгляду спорів, що виникають у міжнародній торгівлі.
5. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів.
6. Поняття й види третейських судів. Допустимість третейських судів.
7. Повноваження міжнародного комерційного арбітражу.
8. Поняття міжнародного комерційного арбітражу.
9. Історія виникнення й розвитку міжнародного комерційного арбітражу.
10. Загальна характеристика постійно діючих арбітражних органів.
11. Поняття й загальна характеристика арбітражу ad hoc.
12. Характеристика основних положень Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24.02.94.
13. Основні положення Регламенту міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України.
14. Закон РФ “Про міжнародний комерційний арбітраж” 1993 р.
15. Загальна характеристика положень Цивільного процесуального кодексу Польщі 1964 р. щодо третейського розгляду справ.
16. Загальна характеристика Регламентів Арбітражного інституту Торговельної палати м. Стокгольма та міжнародного арбітражного суду при Федеральній палаті економіки Австрії.
17. Загальна характеристика законодавства країн СНД щодо регулювання міжнародного комерційного арбітражу.
18. Типовий закон ЮНСІТРАЛ “Про міжнародний торговий арбітраж” 1985 р.
19. Основні положення Київської конвенції про порядок вирішення спорів, пов’язаних зі здійсненням господарчої діяльності 1992 р.
20. Загальна характеристика Європейської Конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р.

21. Основні положення Міжамериканської Конвенції про міжнародний комерційний арбітраж 1975 р. (Панама).
22. Загальна характеристика Конвенції 1965 р. про врегулювання інвестиційних спорів між державами й фізичними та юридичними особами інших держав.
23. Міжнародний Центр з урегулювання інвестиційних спорів.
24. Арбітражний і погоджувальний Регламенти ІКСІД.
25. Поняття арбітражної угоди та її форми.
26. Порядок подачі позову до міжнародного комерційного арбітражу. Вимоги до форми позовної заяви.
27. Право третейського суду на визначення своєї компетенції.
28. Процедура вибору та призначення арбітрів.
29. Припинення повноваження арбітра. Відвід арбітрів.
30. Порядок визначення правил процедури. Визначення мови й місця арбітражного провадження. Терміни розгляду справи.
31. Слухання та розгляд документів. Призначення експертів.
32. Право, що застосовується під час вирішення спору в міжнародному комерційному арбітражі.
33. Порядок нарахування арбітражних витрат і зборів згідно з регламентами міжнародних комерційних арбітражів різних країн світу.
34. Винесення рішення колегією арбітрів. Форма й зміст арбітражного рішення.
35. Припинення арбітражного розгляду справи.
36. Клопотання про скасування арбітражного рішення.
37. Юридична сила рішень міжнародного комерційного арбітражу.
38. Визнання й виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів. Підстави для відмови у виконанні арбітражних рішень.
39. Суб'єкти визнання та виконання арбітражних рішень.
40. Женевська Конвенція про виконання арбітражних рішень 1927 р.
41. Загальна характеристика Нью-Йоркської Конвенції про визнання та приведення у виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р.
42. Процедура визнання й виконання іноземних арбітражних рішень в Україні. Закон України "Про міжнародний комерційний арбітраж", Указ Президії Верховної Ради СРСР 1988 р., ЦПК України.
43. Процедура визнання й виконання іноземних арбітражних рішень згідно з Міжамериканською Конвенцією про міжнародний комерційний арбітраж 1975 р.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” 16.04.91.
2. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж” 24.02.94.
3. Закон України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” 23.09.94.
4. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Наказ МЗЕЗТорг України № 75.
5. Про міжнародний торговий арбітраж: Типовий закон ЮНСІТРАЛ 1985 р.
6. Женевський Протокол про арбітражні застереження 1923 р.
7. Женевська Конвенція про виконання арбітражних рішень 1927 р.
8. Московська конвенція про вирішення арбітражним шляхом цивільно-правових спорів, які витікають з відносин економічного та науково-технічного співробітництва 1972 р.
9. Київська конвенція про порядок вирішення спорів, пов’язаних зі здійсненням господарчої діяльності 1992 р.
10. Нью-Йоркська Конвенція про визнання і приведення у виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р.
11. Європейська Конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р.
12. Міжамериканська Конвенція про міжнародний комерційний арбітраж 1975 р. (Панама).
13. Вашингтонська Конвенція про врегулювання інвестиційних спорів між державами і фізичними та юридичними особами інших держав 1965 р.
14. Погоджувальний Регламент ЮНСІТРАЛ.
15. Регламент Арбітражного інституту Торговельної палати м. Сток-гольма.
16. Регламент по арбітражу і застосуванню Міжнародного Арбітражного суду Федеральної палати економіки Австрії.
17. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.
18. Лебедев С. Н. Международное сотрудничество в области коммерческого арбитража. — М., 1979.
19. Бейкер и Макензи: Междунар. коммерческий арбитраж. Государства Центральной и Восточной Европы и СНГ. — М.: БЕК, 2001. — 522 с.
20. Лебедев С. Н. Международный коммерческий арбитраж: компетенция арбитров и соглашение сторон. — М., 1988. — 122 с.
21. Комаров В. В. Международный коммерческий арбитраж. — Х.: Основа, 1995. — 304 с.
22. Минаков А. И. Арбитражные соглашения и практика рассмотрения внешне-экономических споров. — М.: Юрид. лит., 1985.
23. Шмиттгофф К. Экспорт: право и практика международной торговли. — М.: Юрид. лит., 1993.
24. Международное частное право: Учеб. пособие / Под ред. Г. Н. Дмитриева. — М.: Юристь, 1993.

25. *Международный* коммерческий арбитраж: Законы Украины, Международные Конвенции, Инкотермс 1990. — К.: ТПП Украины, 1995.
26. *Цират А. В., Цират Г. А.* Международный арбитраж как способ разрешения внешнеэкономических споров. — К., 1997.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Міжнародний арбітраж”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Міжнародний арбітраж”	4
Теми контрольних робіт	8
Питання для самоконтролю студентів	9
Список рекомендованої літератури	11

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

*Н. В. Медведєва
Н. П. Підлужна
Т. Г. Замура*

МАУП

Зам. № ВКЦ-1642

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП